

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อการผลิตผ้าสื่อบ้านมั่งคั่งจังหวัดพิษณุโลก” ต้องอาศัยการทบทวนพื้นฐานจากเอกสารทางด้านสื่อบ้าน เพื่อให้ทราบประวัติศาสตร์และพัฒนาการความเป็นมา รวมไปถึงรายละเอียดและคุณค่ามั่งคั่ง อีกทั้งต้องอาศัยวิธีการและแนวคิดจากทฤษฎีทางด้านการสื่อสาร ซึ่งมีการแบ่งตามยุคสมัย โดยการสื่อสารครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่ยุคสมัยปัจจุบันที่มีการศึกษาวัฒนธรรมศึกษาเป็นแนวทางสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะจำแนกเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร
2. แนวคิดสื่อบ้าน
3. แนวคิดการผลิตผ้าทางวัฒนธรรม
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร

1. แบบจำลองการสื่อสารตามแนวคิดของ เบอร์โล (Berlo's Communication Model)

เดวิด เคเบอร์โล (David K. Berlo, 1960 อ้างอิงใน ศุภรศมี จิตติกุลเจริญ, 2543, หน้า 57-73) อธิบายว่า การสื่อสารประกอบไปด้วย 6 ประการ คือ ต้นแหล่งสาร (Communication source) ผู้เข้ารหัส (Encoder) สาร (Message) ช่องทาง (Channel) ผู้ถอดรหัส (Decoder) และผู้รับสาร (Communication receiver)

จากส่วนประกอบพื้นฐาน 6 ประการนั้น เบอร์โล ได้นำเสนอเป็นแบบจำลองการสื่อสารที่นักนิเทศศาสตร์รู้จักกันดี โดยรวบรวมต้นแหล่งสารกับผู้เข้ารหัสไว้ในฐานะผู้ส่งสารและรวบรวมผู้ถอดรหัสกับผู้รับสารไว้ในฐานะผู้รับสาร กลายเป็นกระบวนการดังต่อไปนี้ S (Source or Sender) คือ ผู้ส่งสาร M (Message) คือ สาร C (Channel) คือ ช่องทางการสื่อสารและ R (Receiver) คือ ผู้รับสาร

การสื่อสารตามแนวคิดของ เบอร์โล อธิบายได้ว่า ผู้ส่งสาร จะทำการเริ่มต้นการสื่อสารทำหน้าที่เข้ารหัสและถ้าผู้ส่งสารมีคุณสมบัติในการเลือกสรรที่ดีจะทำให้การส่งสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวมี 5 ประการ ได้แก่ ประการแรก ทักษะการสื่อสาร

ต้องมีความสามารถในการพูด การเขียน และการใช้เหตุผล ผ่านกระบวนการคิดที่รอบคอบ ประการที่สอง ทักษะคิด เพื่อประเมินสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น ทักษะคิดต่อหัวข้อที่ใช้ในสื่อสารหรือต่อผู้รับสารและทักษะคิดต่อตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ประการที่สาม ความรู้ของผู้ส่งสารต่อเรื่องราว นั้นๆ ว่ามีความแม่นยำ เชื่อวชาญหรือถูกต้องหรือไม่ ประการที่สี่ ระบบสังคม ที่กำหนดพฤติกรรม การสื่อสารของบุคคลในสังคม และประการที่ห้า ระบบวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ค่านิยม ความเชื่อ ที่บ่งบอกความเป็นตัวตนของมนุษย์ในสังคม เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างกัน อาจประสบความล้มเหลวได้เนื่องจากความคิดและความเชื่อที่มีไม่เหมือนกันระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสาร

ในแง่ของสาร เบอร์โล ได้หมายรวมถึงถ้อยคำ วาจา เสียงที่เปล่งออกมา การแสดงออก ด้วยสีหน้า กิริยาท่าทาง ที่มนุษย์สร้างขึ้นในขณะที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร ตัวสาร อันประกอบไปด้วย คุณสมบัติ 3 ประการ คือ ประการแรก รหัสของสาร (Message code) เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาท่าทาง ประการที่สอง เนื้อหา (Content) ที่จะใช้สื่อสารและประการที่สาม การจัดสาร (Treatment) เช่น การใช้ภาษา การเลือกคำถามหรือคำถาม เป็นต้น สำหรับสารที่ถูกจัดเตรียมไว้ จะทำให้ผู้รับสารสามารถรับรู้ความหมายของสารนั้นได้เป็นอย่างดี

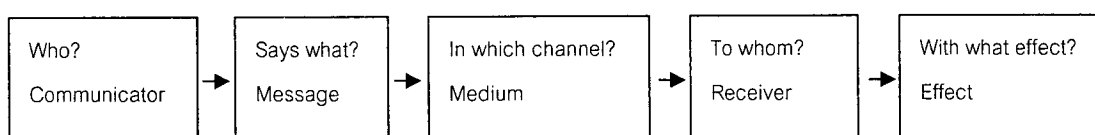
ส่วนช่องทาง ซึ่งเป็นพาหนะนำสารไปสู่ผู้รับสาร ผู้ชมหรือผู้บริโภคผสมผสานกับ ประสาทสัมผัสรับรู้ความรู้สึกทั้ง 5 ประการของมนุษย์ ประกอบไปด้วย การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่นและการลิ้มรส ซึ่งหากกล่าวถึงการสัมผัสในที่นี้จะหมายถึงการสัมผัสด้วยหัวใจอันจะทำให้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารเห็นคุณค่าของงานและทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องมีผลต่อทัศนคติที่จะอยาก ดำเนินการสืบ தொடต่หรือบอกเล่าต่อผู้รับชม

สำหรับช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ ในกรณีที่บุคคล 2 คน ได้สนทนาหรือทำการสื่อสาร กันซึ่งหน้า อยู่ในบริบทที่ใกล้กันสารจะผ่านช่องทางเหล่านี้ไปสู่การรับรู้ของทั้ง 2 ฝ่ายได้โดยตรง ขณะเดียวกันสำหรับบุคคลที่อยู่ห่างไกลกัน มนุษย์ได้สร้างสื่อขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องช่วยในการติดต่อ ให้มีความสะดวกและสามารถเข้าใจกัน ที่กล่าวไปข้างต้นคือกระบวนการสื่อสารแบบจำลองของ เบอร์โล ซึ่งเป็นแบบกระบวนการสื่อสารขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังมีกระบวนการสื่อสารต่างๆ อีก มากมาย โดยผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างกระบวนการสื่อสารตามแบบจำลองของลาสเวลล์ ซึ่งผู้วิจัย นำมาใช้เป็นแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้นี้ด้วย

2. แบบจำลองการสื่อสารของ ฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold, D. Lasswell)

เดนิส แม็คควอล (Denis Mcquail, 1994, pp. 49-50) ได้อธิบายว่า กระบวนการสื่อสารตามแบบจำลองของลาสเวลล์ ประกอบไปด้วยการตอบคำถามต่างๆ ดังนี้

- 2.1 ใคร (Who) คือ ผู้ส่งสาร ผู้ถ่ายทอดข่าวสาร
- 2.2 พูดอะไร (Says what) คือ สารหรือเนื้อหาสาระ
- 2.3 ช่องทางใด (In which channel) คือ ตัวกลางหรือสื่อที่ข่าวสารถูกส่งไปถึงผู้รับ
- 2.4 ถึงใคร (To whom) คือ ผู้รับสาร
- 2.5 พร้อมด้วยผลอะไร (With what effect) คือ ผลที่เกิดมาจากการสื่อสาร

ภาพ 2 แบบจำลองการสื่อสารของ ลาสเวลล์ (Harold, D. Lasswell)

ที่มา: Denis Mcquail and Sven Windahl, 1993, p. 13

จากแบบจำลองการสื่อสารของ ลาสเวลล์ ในเรื่องของกระบวนการสื่อสารสื่อพื้นบ้าน มักจะถ้ามองตามแนวทางแบบจำลองดังกล่าว ผู้วิจัยมองว่า ผู้ส่งสาร หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ถ่ายทอด โดยการนำเอาสิ่งมาเป็นเนื้อหา ส่งผ่านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อถึงคนในชุมชนและภายนอกชุมชน ซึ่งคนในชุมชนหรือคนภายนอกชุมชนจะเป็นผู้เปิดรับข่าวสารนั้น แล้วมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับมา ซึ่งจะทำให้องค์ประกอบของการสื่อสารสมบูรณ์ขึ้น

แนวคิดสื่อพื้นบ้าน

สำหรับแนวคิดพื้นฐานสื่อพื้นบ้านเป็นที่ทราบและเป็นที่ยอมรับกันว่าการสื่อสารและวัฒนธรรมมีความใกล้ชิด อีกทั้งการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้วัฒนธรรมเกิดการยอมรับในรูปแบบต่างๆ เช่น ประเพณี พิธีกรรม การละเล่น ดนตรี เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดสามารถเรียกได้ว่าเป็นสื่อรูปแบบหนึ่งอาจจะมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามพื้นที่ ชุมชนนั้นๆ เช่น สื่อพื้นบ้าน สื่อประเพณี สื่อวัฒนธรรม สื่อพื้นเมืองหรือสื่อท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้ได้เลือกใช้คำว่า สื่อพื้นบ้าน (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2542, หน้า 125-126) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยฉบับนี้ในการศึกษาการสื่อสารและการผลิตซ้ำสื่อพื้นบ้านมังคละ จังหวัดพิษณุโลก

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามไว้มากมาย อาทิ สื่อพื้นบ้าน คือ วัฒนธรรมที่ได้รับการสร้างสรรค์และสั่งสมมาตั้งแต่อดีตจนกลายเป็นเครื่องมือที่ส่งสาร รับสาร เก็บข่าวสาร ทั้งที่เป็นสัญลักษณ์ เอกลักษณ์ดังปรากฏให้เห็นในรูปของคำพูดการเขียนดนตรี การละเล่นหัตถกรรม สถาปัตยกรรม พิธีการ ตลอดจนความคิด ความเชื่อค่านิยมหรือแม้กระทั่งชีวิต (สมควร กวียะ, 2529, หน้า 8)

หรือสื่อพื้นบ้าน หมายถึง รูปแบบของการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับบุคคลหรือ บุคคลกับกลุ่มคนที่ได้ประพฤติดิปฏิบัติต่อกันสม่ำเสมอจนกลายเป็นความคุ้นเคย เคยชิน ซึ่งจะเป็น ลักษณะของประเพณีที่ครอบคลุมเรื่องภาษา ท่าทาง การแต่งกาย เครื่องใช้ ฯลฯ ที่คนในสังคมหนึ่ง เป็นผู้กำหนดความหมายที่แน่นอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ดังนั้น สื่อพื้นบ้านจึงควร ครอบคลุมการแสดงต่างๆ ตลอดจนประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่เป็นปัจจัยให้เกิดการสื่อสาร (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2530, หน้า 40)

จะเห็นได้ว่าสื่อพื้นบ้านถูกนิยามไว้มากหลายความหมาย ซึ่งผู้วิจัยจะเลือกใช้นิยามการ ให้ความหมายของ เกศินี จุฑาวิจิตร (2542) ที่กล่าวว่า ประเพณี พิธีกรรม การละเล่น ดนตรี ก็คือ สื่อชนิดหนึ่งที่ทำกรสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรม ที่เรียกว่า สื่อพื้นบ้าน ดังนั้นมันจึงถือว่าเป็นสื่อ พื้นบ้านชนิดหนึ่งซึ่งสามารถพัฒนาได้หลายวิธีให้ยั่งยืนโดยหนึ่งในนั้นคือการอาศัยสื่อมวลชนที่จะ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญให้สื่อพื้นบ้านสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้

1. สื่อมวลชนกับสื่อพื้นบ้าน/สื่อประเพณี (Folk/Tradition Media)

สื่อพื้นบ้าน ตามแนวคิดของสัญญาะวิทยาของจีซีล (G. Seal, 1989) กล่าวว่า สื่อพื้นบ้านทุกอย่างล้วนเป็นสัญญาณทั้งสิ้นโดยแบ่งเป็น 4 รูปแบบดังนี้

1.1 รูปแบบสื่อที่เป็นวัจนภาษา (Verbal Form) เช่น มีขอบเขตกว้างขวางตั้งแต่คำคม ภาษิต บทกลอน เพลงพื้นบ้าน เพลงสอนเด็ก ตำนาน เป็นต้นสำหรับมันจะ รูปแบบสื่อที่เป็น วัจนภาษา จะเป็นเพลงที่ไม่มีเนื้อร้อง แต่เป็นจังหวะดนตรี

1.2 รูปแบบสื่อที่เป็นพฤติกรรม (Behavior Form) เช่น ความเชื่อพื้นบ้าน ประเพณี ธรรมเนียม งานเฉลิมฉลอง การเล่นเกมและการละเล่นต่างๆ สำหรับมันจะ รูปแบบสื่อที่เป็น พฤติกรรม คือ การออกแบบท่าทำให้สอดคล้องกับความเชื่อและวิถีชีวิตของคนในชุมชน

1.3 รูปแบบสื่อที่เป็นวัตถุ (Material Form) เช่น งานฝีมือ การผลิตข้าวของเครื่องใช้ เครื่องตกแต่งร่างกาย เสื้อผ้า วิธีการทำอาหาร ฯลฯ สำหรับมันจะ รูปแบบสื่อที่เป็นวัตถุ คือ เครื่อง ดนตรีและการแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองสีม่วง สีประจำจังหวัดพิษณุโลก

1.4 รูปแบบสื่อที่เป็นอวัจนภาษา (Non-Verbal Form) เช่น การแสดงอากัปกริยา การเดินร่า การวาดภาพหรือเขียนตัวอักษรบนฝาผนัง เหยียดตรา ฯลฯ สำหรับมังคละ รูปแบบสื่อที่เป็นอวัจนภาษา คือ ท่ารำที่นักแสดงถ่ายทอดออกมาด้วยความงดงามและมีความหมายอันลึกซึ้ง

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชนและสื่อพื้นบ้านมิได้มีขอบเขตอยู่ที่ตัวสื่อเท่านั้นแต่มีความหมายครอบคลุมตั้งแต่ ผู้ส่ง (Sender) สาร (Message) ช่องทางหรือสื่อ (Media) และผู้รับ (Receiver) ที่มีขอบเขตครอบคลุม 3 กระบวนการหลักๆ คือ การผลิต (Production) การแพร่กระจาย (Distribution) การบริโภค (Consumption) นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า สื่อมวลชนในฐานะสถาบันย่อยสถาบันหนึ่งในสังคมที่ต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับสถาบันสังคมอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมอีกด้วย

แต่พิจารณาในมุมกว้างแล้วสื่อมวลชนและสื่อพื้นบ้านสามารถใช้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งตัวสารช่องทางหรือสื่อและผู้รับของสื่อพื้นบ้านตามกระบวนการผลิตวัฒนธรรม (Cultural production) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นของสังคมซึ่งสื่อมวลชนกับสื่อพื้นบ้านยังคงมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในการสืบทอดและผลิตซ้ำ (Reproduction) อยู่ตลอดเวลาและการผลิตซ้ำสืบทอดดังกล่าวบางครั้งก็ล่วงล้ำเขตแดนเข้ามาถึงปริมณฑลของสื่อมวลชนด้วย

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการดำรงอยู่ของสื่อพื้นบ้านมาจากขีดจำกัดของสื่อมวลชนซึ่งมีกลุ่มผู้รับสารที่มีขนาดใหญ่และกระจัดกระจาย นักวิชาการด้านการสื่อสารเชื่อว่ามนุษย์เราต้องการรูปแบบการสื่อสารหลายๆ รูปแบบทั้งที่เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารภายในกลุ่ม (Interpersonal group communication) ซึ่งสื่อมวลชนไม่สามารถตอบสนองให้ได้ และจะต้องแสวงหาจากสื่อพื้นบ้าน/ สื่อประเพณีทำให้บทบาทของสื่อมีความสำคัญมาก

นอกจากนี้ เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ เสนอว่า บรรดาสื่อมวลชนสมัยใหม่ต้องอาศัยพึ่งพิงเนื้อหาจากสื่อพื้นบ้านเนื่องจากวิทยุโทรทัศน์มีเพียงอุปกรณ์ เทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง แต่ในเรื่องเนื้อหาที่เป็นต้นกำเนิดดั้งเดิม สื่อพื้นบ้านจะมีข้อได้เปรียบที่มีคุณสมบัติด้านเนื้อหาเป็นต้นกำเนิดขณะเดียวกันสื่อพื้นบ้าน ต้องอาศัยเครื่องดนตรีและสื่ออื่นๆ เพื่อทำให้เนื้อหาที่มีอยู่ดั้งเดิมมีความโดดเด่นแตกต่างออกมาในรูปแบบของสื่อที่สมัยใหม่อันเป็นแหล่งให้เกิดความคิด (Stream of consciousness) ที่ทำให้เกิดกลื่นอายความเป็นสื่อพื้นบ้าน อาทิ การเกิดสื่อพื้นบ้านมังคละ ที่ไปแสดงเวทีตามงานวัด งานจ้างหรือการแสดงมังคละเพื่อบันทึกเทปในห้องส่งรายการโทรทัศน์ (Studio) (กาญจนา แก้วเทพ, 2544, หน้า 436-437)

ประการต่อมาสื่อพื้นบ้านก็คือสื่อทั้ง 2 ประเภท ที่เป็นระบบย่อย (Subsystem) ของระบบการสื่อสารของสังคม (Social communication system) และเมื่อเราใช้คำว่าระบบ จะหมายถึงคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ในระบบใหญ่ ประกอบด้วยระบบย่อย ในระบบย่อยๆ นั้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Interrelationship) เพราะทั้ง 2 สื่อมีทั้งข้อเด่นและข้อจำกัดที่ต่างต้องพึ่งพาอาศัยประการสุดท้ายหากเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ระบบย่อยหนึ่งก็จะส่งผลกระทบต่ออีกระบบย่อยหนึ่ง นอกจากนี้เหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับการเลือกบริโภคสื่อพื้นบ้านจะเป็นแบบแผนที่ผู้ชมรู้สึกว่าจะสามารถเข้าไปมีอำนาจเหนือผู้แสดง เช่น มีการแสดงมังคละเกิดขึ้นในสถานที่หนึ่งเมื่อแสดงจบ ผู้บริโภคสามารถขอร้องให้แสดงซ้ำอีกรอบได้ หรือแม้กระทั่งในคอนเสิร์ตต่างๆ ที่ตอนท้ายของการแสดง ผู้ชมจะเรียกร้องขออีกรอบ เป็นต้น ในขณะที่สื่อใหม่ๆ ผู้บริโภคในฐานะผู้ชม จะไม่มีสิทธิ์หรือมีอำนาจในการควบคุมผู้แสดงได้เลย ซึ่งการสื่อสารที่ผู้รับสารจะควบคุมได้นั้นจะต้องเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบกลุ่มหรือระหว่างบุคคลที่มีปฏิกริยาตอบโต้ได้ทันที (Feedback) หรือที่เรียกว่าเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two way communication) เช่น การแสดงประเภทเวทีแบบสาธารณะ เป็นต้น นอกจากนี้ระหว่างสื่อพื้นบ้านกับสื่อมวลชน ยังมีข้อแตกต่างกันอีกหลายประการ ทั้งในแง่ของความแตกต่างด้านมิติเวลาและพื้นที่ ด้านสื่อมวลชน จะมีข้อจำกัดเรื่องมิติด้านเวลาและพื้นที่ ในการกำหนดวิธีการนำเสนอรูปแบบเนื้อหา ในทางตรงกันข้ามสื่อพื้นบ้านจะมีมิติด้านเวลาและพื้นที่ไม่จำกัด จะเห็นได้จากสื่อพื้นบ้านสามารถแสดงได้ตลอดทั้งคืนและยังสามารถปรับเปลี่ยนการแสดงไปตามพื้นที่และเวลาก็ได้ไม่เสียค่าใช้จ่ายเท่าสื่อมวลชน ไม่เพียงเท่านั้นสื่อมวลชนและสื่อพื้นบ้าน ยังคงแตกต่างกันด้านเป้าหมายของการผลิตผลงาน ซึ่งการผลิตผลงานของสื่อพื้นบ้านจะมีศูนย์กลางอยู่ที่ผู้ผลิตเป็นสำคัญ (Sender orientation) แต่สื่อมวลชน จะมีการผลิตผลงานที่ผู้รับสาร (Receiver orientation) ความแตกต่างด้านปริมาณการผลิต การผลิตผลงานของสื่อพื้นบ้านโดยศิลปินแต่ละคนจะมีปริมาณไม่มากนักแต่ในระบบของสื่อมวลชน ต้องผลิตอยู่ตลอดเวลา

ความแตกต่างแต่ละด้านจะปรากฏในเรื่องของผู้ส่งสาร ผู้รับสาร รวมไปถึงเนื้อหา ซึ่งสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนถึงความแตกต่าง สื่อมวลชนมีการทำงานคล้ายอุตสาหกรรมมีการแบ่งงานกันทำสูงมากในขณะที่สื่อพื้นบ้านไม่มีการแบ่งงานกันทำที่สลับซับซ้อน เช่น มังคละผู้เล่นดนตรีก็จะเล่นแต่ดนตรี และอาจไปร่วมแสดง ส่วนผู้แสดงก็จะทำหน้าที่ของตนหรืออาจมีส่วนร่วมอย่างอื่นในวงก็ได้ ส่วนหัวหน้าวงก็มาทำหน้าที่ผลิตกลองได้เช่นกัน จะเห็นได้ว่าสื่อพื้นบ้านเองก็ไม่ได้มีหน้าที่ที่ชัดเจน อาจสลับตำแหน่งกันได้ ต่างจากสื่อมวลชนที่จำแนกหน้าที่ชัดเจน นอกจากนี้อำนาจการควบคุมสื่อพื้นบ้านไม่ใช่อำนาจของรัฐหรือกฎหมายเช่นเดียวกับสื่อมวลชนที่ถูกควบคุมโดยสังคม เศรษฐกิจ การเมือง อีกทั้งการเปิดรับของกลุ่มชนในกลุ่มมวลชนมีปัจเจกสูงกว่าสื่อ

พื้นบ้านเนื่องจากสื่อพื้นบ้านจะรับชมเป็นกลุ่ม (Group oriented) มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มแต่สื่อมวลชนแยกกันรับชมเป็นปัจเจก (Individual oriented) เช่น การนั่งชมรายการโทรทัศน์อยู่ที่พักอาศัยเพียงลำพัง และหากนำแนวคิดของสำนักเบอร์มิงแฮม (Birmingham) ในเรื่องแบบแผนการรับชมมาพิจารณาในที่นี้จะพบว่าแบบแผนการรับชมดังกล่าวมีผลต่อการรับรู้และการรับชม ซึ่งแบบแผนการรับชมดังกล่าวมีผลต่อการรับรู้และการตีความหมายเนื้อหาสารรวมทั้งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างมากและความแตกต่างด้านการทำหน้าที่ของสื่อ หน้าที่ของสื่อมวลชนตามแนวคิดของทฤษฎีหน้าที่นิยมเชิงสังคม (Social Functionalism) จะมีอยู่ 4 ประการ คือ แจ้งข่าวสาร ให้การศึกษา ให้ความบันเทิง ส่งเสริมระบบธุรกิจ ส่วนหน้าที่ของสื่อพื้นบ้านทำหน้าที่หลายประการซ้ำซ้อนกับสื่อมวลชนโดยที่นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์บางท่านอย่าง วิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilbur Schramm) เห็นว่าสื่อมวลชนได้ทำหน้าที่เลียนแบบสื่อพื้นบ้านที่มีมาก่อน (กาญจนา แก้วเทพ, 2544, หน้า 440-445)

สำหรับหน้าที่ของสื่อพื้นบ้าน จะประกอบไปด้วยหน้าที่หลักๆ คือ การให้ความบันเทิง เช่น สร้างผ่อนคลายอารมณ์ การสร้างอารมณ์ขัน ผสมผสานกับการบำรุงปัญญา ขณะเดียวกันสื่อพื้นบ้านบางประเภทจะทำหน้าที่แจ้งข่าวสารให้กับชุมชน เช่น มังคละ หนังสือตลก เป็นต้น นอกจากนี้จะแจ้งข่าวสารแล้วยังทำหน้าที่ให้การศึกษา ให้ความรู้ ว่าสิ่งใดดีสิ่งใดไม่ดี อย่างมังคละ ปัจจุบันก็นำมาถ่ายทอดผ่านการเรียนการสอนในหลายโรงเรียนของจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งลักษณะของการให้การศึกษาของสื่อพื้นบ้านนั้นกินขอบเขตเนื้อหาที่กว้างขวางมากนับตั้งแต่การอบรมสั่งสอนเรื่องการทำมาหากินการรักษาความปลอดภัยในชีวิต การปฏิบัติตามกฎระเบียบสังคม การประพฤติตนตามบทบาทหน้าที่ ตลอดจนถึงการอบรมด้านศีลธรรม/จริยธรรมที่เป็นหัวใจหลักของการศึกษา ซึ่งการทำหน้าที่ในบทบาทดังกล่าวเหลืออยู่น้อยมากในสื่อมวลชน

ไม่เพียงเท่านั้น พนิดา จงสุขสมสกุล (2548) พบว่า หนังสือตลกยังทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์สังคมหรือต่อต้านผู้มีอำนาจวิพากษ์วิจารณ์การเมืองในพื้นที่ที่มีขนาดเล็กโดยเฉพาะเรื่องการเปลี่ยนแปลงการศึกษาของคนในกลุ่มภาคใต้ทั้งที่มีความแตกต่างในเรื่องของศาสนาและวัฒนธรรม เช่น การให้หัวพระสวดมนต์ตอนเช้า ซึ่งไปขัดแย้งกับชีวิตของคนที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งตรงจุดนี้ทำให้เกิดการวิจารณ์ผ่านหนังสือตลกเพราะสื่อมวลชนไม่สามารถอธิบายได้ ขณะเดียวกันสื่อพื้นบ้านได้ทำหน้าที่เป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มต่างๆ เนื่องจากในแต่ละชุมชนหรือระหว่างชุมชน มักประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความแตกต่างในเรื่องของ อายุ วัย เพศ อาชีพ ศาสนาและความคิด ลักษณะของสื่อพื้นบ้านนั้นจะมีคุณสมบัติสำคัญ ที่เน้นความเป็นส่วนร่วม (Collectivity) ดังนั้นสื่อพื้นบ้านจึงทำหน้าที่ประสานความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ที่มี

วัฒนธรรมแตกต่าง ไม่เพียงเท่านั้นการทำหน้าที่การสร้างอัตลักษณ์ร่วมของชุมชน (Collective identity) ประจำ/เฉพาะตัวของแต่ละท้องถิ่น อาทิ ทำรำมังคละ อย่างเช่น ทำเด็ดดอกปืบจากต้นปืบ ได้สะท้อนถึงดอกไม้ของต้นไม้ประจำจังหวัดพิษณุโลก

หน้าที่ต่อมาคือหน้าที่การทบทวนชีวิต (Reflection of life) เพื่อให้ผู้ชมได้นำเอามาคิดพิจารณาไตร่ตรองเปรียบเทียบกับสภาพชีวิตของตนเอง หน้าที่ดังกล่าวสื่อมวลชนก็กระทำไม่ได้เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องเวลาและพื้นที่ ประการต่อมาหน้าที่การเป็นทางระบายสัญชาตญาณของมนุษย์ ปรารถนาเบื้องหลังของแนวคิดพื้นบ้านนั้นยอมรับในสัญชาตญาณต่างๆ ของมนุษย์ เช่น เพศ ความก้าวร้าว ฯลฯ สื่อพื้นบ้านต้องมีแนวทางในการจัดสรรช่องทางระบายที่เหมาะสมให้สัญชาตญาณเหล่านั้นให้แสดงออกหรือได้รับการตอบสนอง (Catharsis) ดังนั้นรูปแบบและเนื้อหาสื่อพื้นบ้านจำนวนมากจึงมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศและสัญชาตญาณต่างๆ ของมนุษย์ เช่น ทำรำมังคละของอนงค์ นาคสวัสดิ์ ที่ประกอบไปด้วย ทำเจ้าชู้ยักษ์ ทำเจ้าชู้ไก่แจ้ ทำป้อและทำเมิน ทุกท่าล้วนแล้วแต่เป็นการแสดงออกในการเกี้ยวของวัยหนุ่มสาวเพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศและความรัก แต่สำหรับสื่อมวลชนแล้วยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นช่องทางระบายสัญชาตญาณต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากเรตติ้งและระบบเซนเซอร์ที่เข้ามาควบคุม หรือถ้ามีโอกาสจะพบได้จากกรณีการเล่นตลกที่มีพื้นฐานมาจากการแสดงพื้นบ้านเมื่อมาเผยแพร่ผ่านโทรทัศน์ก็มีข้อถกเถียงว่าจะเล่นหยาบลามกได้หรือไม่ เป็นต้น หน้าที่อีกประการของสื่อพื้นบ้านคือ หน้าที่ในการพัฒนาภูมิปัญญา สื่อพื้นบ้านบางประเภทถูกสร้างขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่คล้ายๆ กับการให้การศึกษาอบรมเพื่อลบสมอ่งประลองภูมิปัญญาของผู้รับสารโดยเฉพาะและหน้าที่สุดท้ายของสื่อพื้นบ้าน คือหน้าที่ในการสร้างจิตสำนึกทางการเมือง (Political communication) ปัจจุบันในเนื้อหาของสื่อพื้นบ้านจำนวนมากจะมีการสอดแทรกการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ผู้รับสาร (กาญจนา แก้วเทพ, 2544, หน้า 445-447)

2. การเปรียบเทียบข้อเด่นและข้อจำกัดของสื่อพื้นบ้านและสื่อมวลชน

สื่อพื้นบ้านจะมีลักษณะใกล้ชิดกับประชาชน ชุมชน เพราะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมกับสื่อพื้นบ้านอย่างมั่งคั่งได้ อีกทั้งสามารถดัดแปลงเนื้อหาให้กับแต่ละท้องถิ่นได้ เช่น มังคละ สามารถประยุกต์ทำรำได้ตลอดเวลาและนำมาปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตหรือเลียนแบบท่าทางสิ่งต่างๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าสื่อพื้นบ้านทำให้ระบบความหมายกลายเป็นระบบเดียวกับผู้ชมในการใช้ภาษา ท่าทาง นอกจากนี้สื่อพื้นบ้านยังสามารถปรับตัวให้เข้ากับเนื้อหาใหม่ๆ ได้ง่าย เช่น นักแสดง นักรำ มังคละ ในสมัยก่อนอาจจะเป็นชาวบ้านธรรมดา ปัจจุบันมีทั้งครู อาจารย์ และนักเรียน นักศึกษา อีกทั้งสื่อ

พื้นบ้านยังเป็นสื่อมีราคาถูกหรืออาจไม่เสียค่าใช้จ่ายเลยเป็นสื่อที่มีมายาวนาน ประชาชนมีความคุ้นเคยจึงเป็นที่รักใคร่และชื่นชอบของคนทุกเพศทุกวัย

ในขณะที่สื่อมวลชน ผู้รับสารเปิดรับได้ง่ายกว่าสื่อพื้นบ้านอีกทั้งยังเป็นสื่อที่มีทั้งภาพที่เคลื่อนไหวและเสียงประกอบที่เร้าใจที่เข้าถึงผู้ชมได้ทั่วถึงและง่ายโดยไม่ต้องการความรู้พื้นฐานเนื่องจากมีภาพและเสียงประกอบ ในส่วนของผู้ผลิตก็สามารถควบคุมกระบวนการผลิตได้ตั้งแต่ต้นจนจบการผลิตโดยสื่อมวลชน มีข้อได้เปรียบตรงที่มีเครื่องมือเทคโนโลยีระดับสูงทำให้เกิดประสิทธิภาพในด้านการรับรู้ เช่น การใช้เทคนิคคอมพิวเตอร์ซึ่งสื่อพื้นบ้านไม่สามารถทำได้นอกจากนี้สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารได้ครั้งละจำนวนมากๆ ในเวลาพร้อมๆ กัน สถานที่ต่างกันทำให้กลายเป็นศูนย์รวมความสนใจที่ถูกกล่าวถึงในวงกว้างและแพร่หลาย อีกทั้งเป็นสื่อที่ไร้กาลเทศะคือสามารถจะดูที่ใด เวลาใด เมื่อใดก็ได้ขึ้นอยู่กับความพร้อมและความสะดวกของผู้ชม ดังนั้นเมื่อสื่อพื้นบ้านและสื่อมวลชนมาเจอกัน สื่อพื้นบ้านจะทำหน้าที่รักษาเนื้อหา รักษาวัฒนธรรม และสื่อมวลชนจะเป็นตัวแพร่กระจายให้สื่อพื้นบ้านเล็กๆ เปิดสู่โลกสาธารณะเปรียบได้กับเป็นประตูที่ทำให้สื่อพื้นบ้านได้รับการกล่าวขานมากกว่าสื่อพื้นบ้านอยู่ในชุมชน (กาญจนา แก้วเทพ, 2544, หน้า 448)

3. การสำรวจรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อพื้นบ้าน/สื่อมวลชน

ระบบสื่อมวลชนได้ทำการหยิบยืมทั้งตัวบุคคล รูปแบบเนื้อหาจากระบบสื่อพื้นบ้าน ด้านระบบสื่อพื้นบ้านก็หยิบยืมตัวบุคคลรูปแบบเนื้อหา ความคิดของสื่อมวลชนไปใช้เช่นกัน ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปรับตัวของสื่อพื้นบ้านให้ทันสมัย จากการสำรวจดูเนื้อเรื่องที่บรรดาสื่อพื้นบ้านประเภทการแสดง เช่น หมอลำ คำวซอ หนังตะลุง ลิเก มังคละ ฯลฯ จะพบว่าบางครั้งจะมีการนำเรื่องราวจากละครโทรทัศน์อันโด่งดัง เช่น จำเลยรัก คู่กรรมไปดัดแปลงหรือนำข่าวคราวจากหนังสือพิมพ์ไปแต่งเป็นเนื้อหา เป็นต้น

ระบบสื่อพื้นบ้านที่ใช้สื่อมวลชนถือว่าเป็นช่องทางเสริมเพื่อเผยแพร่ผลงานของตนเอง เนื่องจากสื่อมวลชนมีศักยภาพที่จะเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง อันเป็นข้อจำกัดของสื่อพื้นบ้าน เนื่องจากสื่อพื้นบ้านบางชนิดที่กำลังจะสูญหายไป เช่น มังคละในส่วนของกลุ่มชาวบ้าน ได้อาศัยช่องทางของสื่อมวลชนในการถูกคัดสรรให้ออกรายการโทรทัศน์ เช่น รายการคุณพระช่วยที่ผสมผสานระหว่างดนตรีมังคละและดนตรีสากล ให้ดูแปลกใหม่ ทันสมัย ตลอดจนได้เผยแพร่อย่างแพร่หลายทำให้ผู้ฟัง ผู้ชม สามารถรู้จักเพลง รู้จักมังคละได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2544, หน้า 449-452)

แนวคิดการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม

1. คุณลักษณะของสำนักเบอร์มิงแฮม (Birmingham)

นักวิชาการสำนักวัฒนธรรมศึกษาประเทศอังกฤษ เป็นผู้ริเริ่มกระบวนการคิดทางวัฒนธรรมการผลิตซ้ำ (Reproduction) โดยศึกษาการผลิตทางวัฒนธรรมอันโดดเด่นทำให้เกิดความแตกต่างและหลากหลาย นำไปสู่วัฒนธรรมพื้นบ้านแบบองค์รวม (Holististic) ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม การสื่อสาร อำนาจ ความเชื่อ ฯลฯ ไม่เพียงเท่านั้นสำนักเบอร์มิงแฮม ได้อธิบายความหมายของวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ชีวิตร่วมสมัยมีกระบวนการทางวัฒนธรรมที่หลากหลายด้านวัฒนธรรมที่แบ่งชนชั้น จะเป็นการปะทะต่อสู้ระหว่างวัฒนธรรมชนชั้นสูงและวัฒนธรรมชั้นต่ำมากกว่าเป็นการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เป็นการสร้างกฎเกณฑ์ของอำนาจทางวัฒนธรรมว่าใครมีอำนาจมากกว่ากันผลิตผ่านอำนาจของใครซึ่งใครในที่นี้จะมีผลต่อใครที่จะนำไปสู่ของการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมพื้นบ้านนั้นๆ นอกจากนี้แล้วยังสนใจไปที่การสร้างวัฒนธรรมบนพื้นที่สาธารณะและสื่อมวลชน อันมิได้จำกัดเพียงแค่สถาบันหลักแต่เป็นพื้นที่ที่ใครก็ได้จะเข้ามาแสดงหรือนำเสนอเนื้อเรื่องราวต่างๆ ของตนเองหรือชุมชน จนกลายเป็นวัฒนธรรมแบบประชานิยมอันมิได้เป็นข้อจำกัดวัฒนธรรมชั้นสูงที่ต้องมีสุนทรีย์และกฎเกณฑ์เข้ามาตัดสินแต่อาศัยเกณฑ์การตัดสินที่มีรากฐานมาจากเศรษฐกิจและการเมืองทำให้ชีวิตเป็นวัฒนธรรม เช่น แมทธิว อาร์โนลด์ (Matthew Arnold) และเอฟอาร์ ลีอาวิส (F.R. Leavis) อธิบายว่าสมัชชาคนจนหรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นกระบวนการต่อสู้ของประชาชนที่ปรากฏให้เห็นอย่างหลากหลายโดยเฉพาะพื้นที่สังคมออนไลน์อันเป็นพื้นที่สาธารณะรูปแบบใหม่ เช่น ปรากฏการณ์ต่อต้านการคัดค้านบทบัญญัตินิรโทษกรรม โดยใช้สัญลักษณ์สีเหลี่ยมรูปว่าว พื้นดำ ตัวหนังสือสีขาวมีข้อความว่า คัดค้าน พรบ. นิรโทษกรรม เป็นภาพไอคอนบนหน้าเฟซบุ๊ก (Facebook) ของคนส่วนใหญ่ที่ไม่เห็นด้วย จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมร่วมสมัยเช่นนี้จึงไม่ใช่สิ่งที่ตายไปแล้วหากแต่ยังคงดำรงอยู่ตามที่เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ ได้กล่าวไว้ภายหลังที่ได้ศึกษาวัฒนธรรมประชานิยมต่างๆ

ภาพ 3 สัญลักษณ์สีเหลี่ยมรูปว่าว มีข้อความว่า คัดค้าน พรบ. นิรโทษกรรม

วัฒนธรรมเหล่านี้ ได้ถูกวิเคราะห์เพิ่มเติมว่ามีวัฒนธรรมเกิดขึ้นหรือดำรงอยู่และสลายไปได้อย่างไร เช่นเดียวกับสื่อพื้นบ้านมังคละ ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ดำรงอยู่ได้อย่างไรหรือเหตุใดจึงสลายไปและมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่รอดได้อย่างไร กระบวนการทางวัฒนธรรมเช่นนี้เป็นสิ่งที่นักวัฒนธรรมศึกษาให้ความสนใจยิ่งและเป็นที่รู้จักกันในชื่อของกระบวนการรื้อถอนและสร้างความหมายขึ้นใหม่ (Reproduction and Reconstruction)

ปัจจุบันนี้สื่อมวลชนเป็นสื่อที่มีศักยภาพสูงในการสร้างวัฒนธรรมเนื่องจากทุน (Capital) มีบทบาทสำคัญในการทำให้ชนชั้นกลางเริ่มกลายเป็นชนชั้นอำนาจใหม่ซึ่งเข้ามาแทนที่ชนชั้นศักดินาเดิม ซึ่งชนชั้นกลางได้ทำหน้าที่ผลิตวัฒนธรรมป๊อปให้สังคมสื่อมวลชนจะกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองด้วยการบริโภคตลอด 24 ชั่วโมง ผ่านตัวแสดง นักร้อง ผู้ประกาศ พิธีกร เนื้อหาบทเพลงในรายการต่างๆ ของโทรทัศน์ เป็นต้น และกลุ่มผู้ผลิตที่อาศัยทุนในการประกอบการผลิตวัฒนธรรมการบริโภคต่างๆ อาทิ การแต่งกาย เป็นต้น วัฒนธรรมเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นวัฒนธรรมประชานิยม (Popular culture) ที่ไม่มีสุนทรียะและวัฒนธรรมมาเป็นเกณฑ์สำคัญในการตัดสินเท่ากับการใช้เกณฑ์เศรษฐกิจและประชานิยม

ขณะเดียวกันนักวิชาการ สายคติชนวิทยา มีเป้าหมายในการศึกษาเพื่อเก็บรักษาด้านฉบับของวัฒนธรรมชั้นสูงที่เป็นต้นแบบวัฒนธรรมอันดีงามของผู้คนแต่สำหรับสำนักเบอร์มิงแฮมได้ปฏิเสธวิธีการศึกษาเช่นนี้ด้วยเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ด้านเศรษฐศาสตร์และการเมือง นักวัฒนธรรมศึกษาเห็นว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมชั้นสูงไม่มีพลังมากพอที่จะเคลื่อนไหวสังคม ซึ่งเป็นเพียงกระบวนการรักษาอำนาจทางวัฒนธรรมของชนชั้นปกครองให้เป็นเพียงมรดกอีกทั้งยังคงห่างไกลจากชีวิตจริงของผู้คน ดังนั้นต้องเป็นวัฒนธรรมประชานิยมหรือวัฒนธรรมแห่งยุคนี้เท่านั้นที่จะเป็นสิ่งที่จะต่อสู้กับมวลชนได้จริง และประการที่สองประการสุดท้ายสำนักเบอร์มิงแฮมได้ย้ายเกณฑ์การตัดสินคุณค่าของวัฒนธรรมเสียใหม่มาที่มิติของเศรษฐกิจกับการเมือง ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการเมืองระดับมหภาคแต่เป็นการค้นหาศักยภาพของวัฒนธรรมในการเป็นพื้นที่การต่อสู้ทางเศรษฐกิจการเมืองร่วมสมัย เช่น การตั้งคำถามว่า รายการประเภทสนทนาทางโทรทัศน์จะทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะทางเศรษฐกิจ/การเมืองได้จริงหรือจะเป็นเพียงพื้นที่สาธารณะแบบลวงตาซึ่งทำให้การศึกษาตามแนววัฒนธรรมศึกษาไม่ใช่เพียงแค่การถ่ายทอดเนื้อหาของสารไปยังผู้รับสารว่ามีอะไรเท่านั้นแต่ยังมองไปทะลุไปยังสารที่แฝงหรือคุณค่าที่ซ่อนในตัวบทอีกด้วย (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2553, หน้า 648-679)

2. ความหมายและแนวทางการศึกษาวัฒนธรรมตามทัศนะของ เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams)

เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ ได้ให้ความหมายของ วัฒนธรรมไว้ 3 ความหมาย ดังนี้ ความหมายแรกมนุษย์จะมีภาวะสมบูรณ์ที่เป็นสากลทั่วไป การวิเคราะห์วัฒนธรรมก็เพื่อค้นหาความเป็นสากลหรือบันทึกวัฒนธรรมไว้เป็นเอกสารลายลักษณ์อักษร (Documentary record) เช่น งานวรรณกรรม เป็นต้น การความหมายที่สอง เป็นการวิเคราะห์วัฒนธรรมเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ในแง่มุมต่างๆ อาทิ สุนทรียะหน้าที่วรรณกรรมต่อสังคม หากเปรียบกับมังคละคือบทบาทหน้าที่ของมังคละต่อสังคมนั่นเอง และความหมายสุดท้ายวัฒนธรรมในความหมายทางสังคม (Social definition of culture) กลุ่มนักมานุษยวิทยาพิจารณาว่า วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ซึ่งได้แสดงความหมายออกมาในรูปแบบค่านิยม เช่น การทำให้มังคละเป็นสื่อพื้นบ้านที่ทุกคนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนตระหนักและเห็นความสำคัญ การวิเคราะห์วัฒนธรรมตามความหมายนี้จึงต้องค้นหาความหมายและค่านิยมที่แฝงอยู่ทั้งในและนอกวิถีชีวิตของประชาชนเพื่อนำมาประกอบสร้างใหม่ (Reconstruction) หรือผลิตซ้ำใหม่ด้วยวิธีการที่ใหม่และหลากหลาย

สำหรับการจัดระดับของวัฒนธรรมในช่วงยุคสมัยของ เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ ในช่วงนั้น กระแสแนวคิดของกลุ่มลีอาวิส (Leavis) กลายเป็นกระแสหลักที่ได้ทำการแบ่งระดับวัฒนธรรมออกเป็นลำดับขั้นคือวัฒนธรรมชั้นสูง (High culture) วัฒนธรรมชั้นกลาง (Middle-class culture) และวัฒนธรรมชั้นล่าง (Mass culture) แต่เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ ได้ปฏิเสธการจัดแบ่งดังกล่าว เนื่องจากยุคสมัยปัจจุบันของ เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ ได้เล็งเห็นว่าไม่มีการแบ่งระดับวัฒนธรรม ซึ่งกล่าวได้ว่า ผลงานศิลปะ วัฒนธรรม ล้วนแล้วเป็นผลผลิตที่ถูกผลิต ถูกลงทุน ถูกแพร่กระจาย ถูกขาย หรือถูกสร้างเพื่อเอากำไร ดังนั้นผลผลิตทางวัฒนธรรมทุกชนิดจึงมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่มีลำดับขั้น เช่น การนำมังคละมาผสมผสานกับดนตรีสากล เป็นต้น ด้าน เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ จึงได้เสนอเกณฑ์ใหม่ในการจัดประเภทของวัฒนธรรม ได้ดังนี้

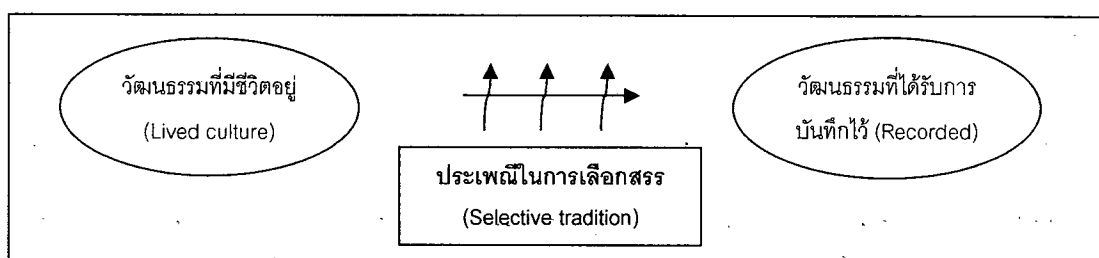
2.1 วัฒนธรรมทั้งหมดที่มีอยู่ (Lived culture) คือ วัฒนธรรมที่มีอยู่ในสถานที่และกาลเวลาหนึ่งๆ วัฒนธรรมทั้งหมดนี้คนที่มิชีวิตอยู่ในช่วงเวลาและสถานที่นั้นเท่านั้นที่จะสามารถเข้าถึงได้

2.2 วัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้ (Recorded culture) คือ วัฒนธรรมบางส่วนที่ถูกนำมาบันทึกเอาไว้หรือถูกนำมาผลิตซ้ำสืบทอดต่อมา

ในขณะที่วัฒนธรรมทั้งหมดที่มีอยู่ จะมีมากมายแต่ที่ว่าวัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้นั้นจะมีอยู่บางส่วนเลี้ยวเท่านั้น ซึ่งหมายความว่ามียุคที่อยู่ตรงกลางระหว่าง 2 วัฒนธรรมนี้

เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ เรียกปัจจัยที่ตรงกลางนี้ว่า Culture of Selective Tradition ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณีในการเลือกสรร หรืออาจสรุปได้ว่าวัฒนธรรมทั้งหมดที่มีอยู่ บางอันจะกลายมาเป็น วัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้นั่นเอง

เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ ให้คำนิยาม วัฒนธรรมประเพณีในการเลือกสรรว่าเป็น กระบวนการในการจัดเรียงลำดับหรือวางระเบียบกฎเกณฑ์ใหม่ ที่เป็นจริงในชีวิตทั้งสิ้น วัฒนธรรม ต่างๆ ถูกสร้างใหม่ขึ้นทุกวัน (วัฒนธรรมทั้งหมดที่มีอยู่) แต่จะมีวัฒนธรรมบางอันเท่านั้นที่ถูก เลือกสรรโดยผู้ที่มีอำนาจให้มีชีวิตที่ยืนยาวต่อไป โดยการตั้งคำถามว่า ใครเป็นผู้มีอำนาจในการ เลือกสรรและผลจากการเลือกสรรนั้นทำให้เกิดอะไรตามมา เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ กล่าวว่าในการ วิเคราะห์วัฒนธรรมมีความจำเป็นอย่างมากที่ผู้เลือกสรรต้องเข้าใจประเพณีในการเลือกสรร เนื่องจากวัฒนธรรมในการเลือกสรรมีแหล่งกำเนิดมาจากหลายอย่างเช่น ผลประโยชน์ทางชนชั้น สุนทรียะ ฯลฯ ซึ่งจะเกิดผลกระทบตามมาด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นในกระบวนการเลือกสรรก็มิได้มี เพียงแต่การเลือกเท่านั้นหากยังมีกระบวนการตีความ (Interpretation) อีกด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2544, หน้า 288-291)

ภาพ 4 ประเพณีในการเลือกสรร (Selective tradition) เรย์มอนด์ วิลเลียมส์
(Raymond Williams)

ที่มา: กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2553, หน้า 664

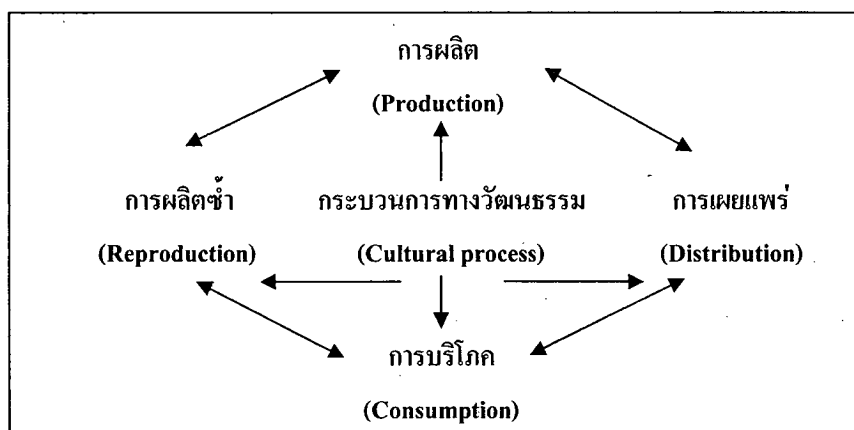
จากแผนภาพดังกล่าวอธิบายได้ว่า ผู้คนในสังคมจะมีกระบวนการจัดลำดับความสำคัญของวัฒนธรรมทั้งหมดที่มีอยู่ เนื่องจากทุกวันนี้มีวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลาโดยใช้สถานที่และกาลเวลาเป็นตัวกำหนด แต่ประเพณีในการเลือกสรรโดยผู้ที่มีอำนาจจะทำหน้าที่คัดเลือกให้มีวัฒนธรรมบางอย่างเท่านั้นที่มีความสำคัญ มีบทบาทต่อสังคมและมีประโยชน์ จะถูกผลิตซ้ำให้มีชีวิตยืนยาวต่อไปหรือกลายเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้และที่สำคัญประเพณี

ในการเลือกสรรนี้มักมีผลประโยชน์บางอย่างแอบแฝงอยู่เบื้องหลังเสมอ เช่น ผลประโยชน์ทางชนชั้น ผลประโยชน์ทางสุนทรีย์ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมือง

ด้วยเหตุนี้ เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ จึงย้ำว่าทุกครั้ง ในการวิเคราะห์กระบวนการผลิต และกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Cultural production/ reproduction) ผ่านประเพณีในการเลือกสรรต้องถามเสมอว่า มีวัฒนธรรมอะไรบ้างที่ถูกคัดเลือกเพื่อสืบทอดไว้ กระบวนการคัดเลือกล้วนทำอย่างไรและทำไมวัฒนธรรมดังกล่าวจึงได้ผ่านการผลิตซ้ำเอาไว้ (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2553, หน้า 664-665) ซึ่งสิ่งนี้จะสามารถทำให้ทราบสาเหตุใดมั่งคั่งจะได้รับเลือกสรรเพื่อสืบทอดด้วยการผลิตซ้ำ

จากการจัดประเภทของวัฒนธรรมผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวที่ผู้วิจัยพบว่าในจังหวัดพิษณุโลกมีสื่อพื้นบ้านที่เรียกว่ามังคละที่ยังคงดำรงชีวิตอยู่ และวัฒนธรรมสื่อพื้นบ้านอย่างมังคละยังเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับการผลิตซ้ำหรือถูกบันทึกเก็บเอาไว้ผ่านรูปแบบต่างๆ อาทิ การถ่ายทอดความรู้ภายในโรงเรียน มหาวิทยาลัย การถ่ายทอดตามงานแสดง การแข่งขันหรือการถ่ายทอดผ่านรายการโทรทัศน์ต่างๆ ที่นำมาผลิตซ้ำในรูปแบบที่แตกต่างกันซึ่งจากนิยามความหมายดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยพบว่าประเพณีในการเลือกสรรเป็นกระบวนการที่มีการจัดระเบียบต่างๆ ที่ทำให้วัฒนธรรมมีชีวิตรอดยาวโดยการเลือกสรรในเชิงของคุณค่าทางประวัติศาสตร์หากคุณค่าทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นนั้นไม่มีบริบทเบื้องหลังในเรื่องของความรู้สึกร่วม อาทิ การต่อสู้ การร่วมกันปกป้องรักษาจะทำให้วัฒนธรรมพื้นบ้านไม่มีความหมายดังนั้นผู้วิจัยจะนำไปใช้วิเคราะห์ในการลงพื้นที่และสอบถามเพื่อให้รู้ว่าอะไรคือสิ่งที่จะรักษามังคละไว้ในจังหวัดพิษณุโลก นอกจากนี้การวิเคราะห์วัฒนธรรมตามความหมายของ เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ มีวิธีการเลือกสรรและมีแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสุนทรีย์ทางอารมณ์ ผลประโยชน์ทางชนชั้นของผู้เลือกสรร ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อเท็จ นอกจากนี้ เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ ยังอธิบายถึงสื่อร่วมสมัย เช่น รายการโทรทัศน์ที่นำมังคละไปเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาผ่านรายการโทรทัศน์ที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยม ถ้าอธิบายตามความหมาย เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ เรื่องการตีความหมายมาอธิบายตัวบทเนื้อหาที่เกิดขึ้นในช่องทางการสื่อสารที่เรียกว่าโทรทัศน์อีกด้วย ดังนั้นเพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างพื้นฐานต่อการพิจารณาวัฒนธรรมและการสื่อสารจากจุดยืนของสำนักวัฒนธรรมศึกษาโดยมีประเด็นที่จะนำเสนอหลักๆ ดังนี้ทัศนะต่อแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมทัศนะต่อแนวคิดเรื่อง สื่อ และการสื่อสาร ทัศนะต่อแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับวัฒนธรรมและทัศนะต่อวิธีวิทยาในการศึกษา การสื่อสารกับวัฒนธรรม

โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงในส่วนของ ทักษะต่อแนวคิดเรื่อง วัฒนธรรม ด้านทักษะ เดิมสนใจผลผลิตทางวัฒนธรรม ส่วนสำนักเบอร์มิงแฮม สนใจกระบวนการทางวัฒนธรรม อธิบาย ได้ดังนี้ จากความสนใจ ผลผลิตทางวัฒนธรรม สู่ กระบวนการทางวัฒนธรรม แม้นักวิชาการ รุ่นก่อนจะศึกษาวัฒนธรรมในระดับของผลผลิตทางวัฒนธรรม (Cultural products) แต่นักวัฒนธรรม ศึกษาได้ชี้แจงให้เห็นถึงขีดจำกัดของการศึกษาดังกล่าวว่า สามารถตอบโจทย์ได้เพียงว่ามี วัฒนธรรมอะไรเกิดขึ้นในสังคมบ้างแต่แนวทางนี้ไม่สามารถอธิบายได้ว่าวัฒนธรรมเหล่านั้นเกิดขึ้น ดำรงอยู่หรือสลายไปได้อย่างไรและทำไม ดังนั้น เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ จึงย้ำความจำเป็นของ การศึกษากระบวนการทางวัฒนธรรม (Cultural production) มากกว่า ดังแผนภาพต่อไปนี้ (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2553 หน้า 673-675)

ภาพ 5 กระบวนการผลิตและผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Cultural production and reproduction)

ที่มา: กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2553, หน้า 675

จากแผนภาพ 5 กระบวนการผลิตและผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมสามารถอธิบายได้ดังหัวข้อต่อไป

3. เปรียบเทียบทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษากับทฤษฎีวิพากษ์กลุ่มอื่นๆ

กระบวนการผลิตและการผลิตซ้ำ ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเศรษฐศาสตร์ของ คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) อันมีหลักคิดต่อวิถีการผลิตที่จะวิเคราะห์ทั้งมิติการผลิต (Production) การแพร่กระจาย (Distribution) และการบริโภค (Consumption) แต่อย่างไรก็ดีสำหรับนักมาร์กซิสต์ สายคลาสสิกนั้นจุดสนใจสำคัญจะอยู่ที่มิติการผลิตเนื่องจากในช่วงศตวรรษที่ 19 ทุนนิยม เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างนายทุนและแรงงาน เป็นการแบ่งทางชนชั้นที่สร้างปัญหาขึ้นกระทบ

หลายด้าน ต่อมายุคศตวรรษที่ 20 ระบบการผลิตแบบอุตสาหกรรมได้สร้างอุปทาน (Supply) ในปริมาณมหาศาลเมื่อจำนวนมากขึ้น แน่นนอนว่าเป็นสิ่งที่เกินความต้องการอันแท้จริงแต่ด้วยอิทธิพลของ ฌอง โบดริยาร์ด (Jean Baudrillard, 1929-2007) ทำให้นักวัฒนธรรมศึกษาไม่เพียงแต่สนใจวิเคราะห์ การบริโภควัตถุเชิงประโยชน์ แต่ผู้คนยังสนใจบริโภคสัญลักษณ์/ความหมายผ่านพื้นที่ทางวัฒนธรรมอีกด้วย ขณะเดียวกัน เอฟอาร์ ลีอาวิส (F., R. Leavis, 1895-1978) มองว่าวัฒนธรรมมวลชน (Mass culture) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากระบบการผลิตแบบอุตสาหกรรม เกิดความฉาบฉวยและส่งผลให้ราคาถูกลงด้วยกระบวนการผลิตที่ออกมาเป็นจำนวนมหาศาลเกินความต้องการนั้น ทำให้ผลงานทางวัฒนธรรมเริ่มถดถอยคนส่วนใหญ่ละเลยในคุณค่า ด้วยเหตุนี้การวิพากษ์วิจารณ์สื่อและวัฒนธรรมมวลชนทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นการโฆษณา ภาพยนตร์และนวนิยายสมัยนิยมต่างๆ ทำให้ผู้รับสาร ผู้บริโภค ถูกชักชวนให้หลงใหล (Addictions) จนนำไปสู่การบริโภคสินค้าและบริการที่ถูกสร้างขึ้นตลอดเวลาหรือบริโภคสินค้าและบริการนั้นเพราะมีชื่อเสียงราคาแพงมากกว่า ที่จะสนใจหรือมองที่คุณค่าและประโยชน์ใช้สอย

อันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci, 1891-1937) อธิบายเพิ่มเติมจากวิธีคิดแบบมาร์กซิสต์ว่าผู้ที่ใช้วัฒนธรรมในการรักษาโครงสร้างทางสังคมย่อมครอบครองอุดมการณ์เนื่องจากผู้คนที่ต่างผลิตอุดมการณ์ของตนเองออกมาและอุดมการณ์ของชนชั้นต่างๆ ย่อมมีผลขัดแย้งนำไปสู่การแย่งชิง หรือการเกิดสงครามทางพื้นที่อุดมการณ์ (War of position) โดยมีการสถาปนาอุดมการณ์หลักให้ฝังรากอยู่ในจิตสำนึกของผู้คน เช่น อุดมการณ์เรื่องความก้าวหน้า ความทันสมัย และความเจริญทางสังคมของประเทศที่พัฒนาแล้วจะแตกต่างและถูกต่อต้านจากอุดมการณ์ของกลุ่มอื่นๆ ที่ด้อยพัฒนามากว่า ดังนั้นการสนทนาผ่านเว็บไซต์หรือการขีดเขียนข้อความตามที่สาธารณะ จึงกลายเป็นการแสดงออกของอุดมการณ์ต่อรองต่อต้านอุดมการณ์หลัก

ต่อมา หลุยส์ อัลธุสแซร์ (Louis Althusser, 1918-1990) ได้วิเคราะห์เพิ่มเติมของเรื่องอุดมการณ์ ซึ่งได้โต้แย้งทัศนะแบบมาร์กซิสต์ดั้งเดิมว่าโครงสร้างส่วนบนไม่ได้สะท้อนส่วนล่างอันเนื่องจากวัฒนธรรมอุดมการณ์มีผลต่อการผลิตซ้ำอย่างเป็นพลวัตรของวัฒนธรรมมวลชน ซึ่งมักจะได้รับการถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชนเป็นประจำอยู่เสมอ เช่น อุดมการณ์การแข่งขันตามแบบทุนนิยมที่มีผู้ชนะและผู้แพ้ อุดมการณ์นี้ได้รับการผลิตซ้ำผ่านสถาบันต่างๆ ในสังคม อาทิ สถาบันการศึกษา หรือแม้กระทั่งรูปแบบรายการแข่งขัน เกมโชว์ ประกวดร้องเพลงในรายการของสื่อมวลชนต่างๆ มีการเปิดโหวตเพื่อหาผู้ชนะและผู้แพ้ ตามกฎกติกาที่สื่อมวลชนกำหนดไว้ (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2553, หน้า 647-654)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนเอกสารเชิงประวัติศาสตร์ผู้วิจัยพบว่า มังคละพบในจังหวัดพิษณุโลก จากหลักฐานในหนังสือจดหมายเหตุระยะทางไปพิษณุโลก (สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์, 2516, หน้า 23-25) มีใจความสำคัญ ดังนี้

...เวลา 4 โมง 45 นาที ถึงเมืองพิษณุโลก จอดที่แพหน้าที่ว่าการมณฑล ซึ่งเขาจัดไว้รับระยะทางเรือเดินวันนี้ ตั้งแต่วันสกัดน้ำมัน ถึงเมืองพิษณุโลกทาง 300 เส้น ขึ้นดูที่ว่าการมณฑล เห็นในห้องรับแขกมีของเก่าๆ หลายอย่างซึ่งเขาเก็บมาจัดไว้ ที่ดีคือ ยักษ์ดินเคลือบ มีครึ่งตัว เครื่องผ้าพิศมมาก จะต้องถ่ายมาดูเมื่อมีเวลา มีข้อฟ้าวิมานเคลือบ นาคปักเคลือบ อิฐเสี้ยวสำหรับก่อเสามีตราประจำ คือ ตราช้างบ้าง ตราบัวกอบ้าง ตราบัวบานบ้าง ตรานกบ้าง มีศิลาจากแผ่นหนึ่ง หนังสือขอมแปลร้อย (2) จะคัดมาที่หลังเมื่อมีเวลาเวลาเที่ยง 5 นาฬิกากลับมาที่พัก

(สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์, 2516, หน้า 23-25)

...พอกินข้าวแล้ว พระยาเทพมาบอกว่า มังคละมาแล้ว ส้มเล้าถึงมังคละไปคือวันเมื่อพักอยู่ที่โทรโรงไซน ได้ยินเสียงไกลๆ เปนกลองตีเปนเพลง แต่จะสงสัยว่าเป็นอะไรไม่ได้ รุ่งขึ้นกำลังเดินเรือมาตามทาง ได้ยินอีกหนหนึ่ง ที่นี้ใกล้เขาแห่นาคกันอยู่ริมตลิ่ง แต่ไม่แลเห็นว่าอะไร เพราะพบบังเสีย นึกเอาว่าเกิดเหิงเพราะได้ยินฆ้องแลกลองโครมๆ แต่ก็ผิดกว่าเกิดเหิงเลวอยู่มาก ก็นึกเสียว่าเกิดเหิงบ้านนอกมันคงลักขูอยู่เอง ครั้นมาจอดที่วัดสกัดน้ำมัน ได้ยินอีกไกลไกลจึงได้ถามท่านสมภารว่าอะไร ท่านสมภารอธิบายว่า ปี่พาทย์ชนิดหนึ่ง เรียกว่ามังคละ พระยาเทพอยู่ที่นั่นด้วย ก็เลยอธิบายว่าเป็นกลองคล้ายสองหน้า มีฆ้องมีปี่ ปี่พาทย์ชนิดนี้เล่นไม่ว่าการมงคลแลการอุปมงคล หากันวันกับคืนหนึ่ง เป็นเงิน 7 ตำลึง จึงได้ขอให้พระยาเทพพาเขาเรียกมาตีให้ฟังเมื่อเขาจัดมาแล้ว เขาก็มาบอก ได้ขึ้นไปดูมังคละ ที่แรกตีเพลงนมยानกตกแป้งฤาอะไรแป้ง จำไม่ได้ถนัดที่เขาบอก เครื่องมังคละนี้ เปนเครื่องเบญจะดุริยางค์แท้ มีกลองเล็กรูปเหมือนเกิดเหิงแต่สั้น ซึ่งหน้าเดียวมีไม้ตียาวๆ ตรงกับ “วาทต” ไบหนึ่ง มีกลองซึ่งสองหน้าเหมือนกลองมลายู เปนตัวผู้ไบหนึ่ง ตรงกับ “วิตต” เปนตัวเมียไบหนึ่งตรงกับ “อาตตวิตต” มีไม้ตีตรงตรง (ที่หมาย 2) กลองสามไบนี้ ต้องหุ้มผ้าดอกเหลืองไว้แต่หน้า เพราะว่าฝีมือขึ้นแลฝีมือทำหุ่นดูไม่ได้ แลมีปี่ต้นหนึ่ง ตัวเปนทำนองปี่จีน ลั่นเปนปี่ชวา ตรงกับ “สุลิริ” มีฆ้องแขวนราว 3 ไบเสียงต่างๆ กันตรงกับ “สน” เสียงเพลงนั้นเหมือนกลองมลายู เข้ากับกลอง

เล่าก็หัวเราะไม่ฟัง แปลว่าหนวกหู เพลงปี่ก็ไม่อ่อนหวานเป็นทำนองลูกเล่นอะไรอันหนึ่ง
 ช้องก็ตีพร้อมกันฉาบฉวย แปลว่าก็ก้องมากกว่าเพราะ ลองให้ตีดู 2 เพลง หนองหูลุ่ดที่
 เลยให้อัฐโละมันไปบ้านแล้วกลับลงมานอน

(สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์, 2516, หน้า 23-25)

จากข้อความในบทพระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ที่ยกมา
 ดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบว่า มังคละถูกค้นพบที่จังหวัดพิษณุโลกเป็นครั้งแรกเมื่อครั้งเสด็จ
 โดยทางเรือมาที่จังหวัดพิษณุโลก และกราบไหว้หลวงพ่อบุญพระพุทธรชินราช พอรู้เข้าทรงได้ยินเสียง
 “เถิดเทิง” และได้มาจอดเรือที่วัดสภักดีนํ้ามัน พระองค์ได้ถามสมภารว่าเสียงนั้นคืออะไร คำตอบคือ
 เป็นเสียงจากวงปี่พาทย์ที่ชาวบ้านเรียกว่ามังคละ ในวงมังคละดังกล่าวนี้จะมีอุปกรณ์ดนตรีหลาย
 ชนิดทั้ง กลองเป็นกลองคล้ายสองหน้า ช้อง และปี่ โดยจากเอกสารหลักฐานทำให้ทราบว่าเครื่อง
 มังคละนี้เป็นเครื่องเบญจดุริยางค์แท้และผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพบว่า เครื่องดนตรีมังคละประกอบ
 ไปด้วยกลอง กลองยืนและกลองหลอน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีหลักของมังคละอุปกรณ์ที่ใช้ผลิตคือ
 ไม้ขนุนเนื่องจากจะให้น้ำหนักที่เบากว่าไม้ชนิดอื่นโดยมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 13 นิ้วเพื่อทำกลองสองหน้า
 ไว้สำหรับตีให้จังหวะ สำหรับกลองโกร๊กหรือกลองมังคละอุปกรณ์และวิธีการผลิตจะเหมือนกับ
 กลองสองหน้าเพียงแต่จะแตกต่างกันตรงขนาดของกลองและรูปร่างของกลองเท่านั้น คือ กลองโกร๊ก
 หรือกลองมังคละจะมีขนาดเล็กกว่ามากซึ่งมีหน้าเดียวหน้ากว้างขนาด 6-7 นิ้วสำหรับเครื่องดนตรี
 มังคละชนิดอื่นๆ ประกอบด้วยปี่ฆ้อง 3 ใบฉาบกรอฉาบใหญ่ฉิ่งและกรับ

นอกจากเครื่องดนตรีที่เป็นส่วนสำคัญของมังคละแล้ว เพลงของมังคละก็เป็นอีกส่วน
 สำคัญที่จะทำให้การเล่นมังคละมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นรายงานภูมิปัญญาไทย กรณีศึกษา
 ดนตรีมังคละคณะเฉลิมศิลป์ได้กล่าวถึง การชำระเพลง ซึ่งเพลงที่ใช้ของแต่ละคณะแต่ละวง
 ก็จะแตกต่างกันไป โดยศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม ในสมัยนั้น
 จัดสัมมนา 90 ปี ดนตรีมังคละและเชิดวงมังคละทั้งหมดในแถบภาคเหนือตอนล่างทั้ง 3 จังหวัด
 คือ พิษณุโลก สุโขทัยและอุตรดิตถ์ มาชำระเพลงมังคละร่วมกัน ปัญหาอย่างหนึ่งในการชำระเพลง
 กลองมังคละครั้งนั้น คือ ชื่อเพลง หลายวงตีหน้าทับเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันแต่เรียกชื่อต่างกัน
 ออกไป จึงได้มีการสรุปค่อนข้างชัดเจนมากขึ้นในเรื่องของจังหวะหน้าทับที่เป็นทั้งโน้ตไทยและโน้ต
 สากล ดังนี้

เพลงไม้หนึ่ง เพลงไม้สอง เพลงไม้สาม เพลงไม้สี่ เพลงกระทิงเดินดง เพลงกระทิงนอนปลัก เพลงกระทิงกินโปง เพลงแก้งตกลัก เพลงข้ามรับ-ข้ามส่ง เพลงข้าวต้มบูด เพลงคางคกเข็ดเขี้ยว เพลงคลื่นกระทบฝั่ง เพลงคุตทะราดเหี้ยดกรวด เพลงตกลัก (อีแก้งตกลัก) เพลงตกลิ่ง เพลงตุ๊กแกตื่นปุก เพลงถอยหลังลงคลอง (ถอยหลังเข้าคลอง) เพลงนมนานกระทกแบ่ง เพลงนารี ชื่นชม เพลงบัวรอย เพลงบัวลอย เพลงใบไม้ร่วง (ใบไม้ร่วง) เพลงปลักใหญ่ เพลงพญาเดิน เพลงแพะชนกัน เพลงแม่หม้ายนมนาน เพลงรักซ้อน เพลงรักแท้ เพลงรักเร่ (สาวน้อยประแป้งเพลงรำ) เพลงรักลา เพลงลมพัดชายเขา เพลงเวียนเทียน เพลงเวียนโบสถ์ เพลงสาธุการลี้มดง เพลงสาวน้อย ประแป้งและเพลงหิงห้อยชมสวน

สำหรับกระบวนการทำรำประกอบดนตรีม้งคละสมัยก่อนหนุ่มสาวชาวบ้านจะรำกันโดยไม่มี ท่วงท่าบังคับ ต่อมาเมื่อปีพุทธศักราช 2511 อนงค์ นาคสวัสดิ์ ได้เผยแพร่ทำรำม้งคละประกอบ ดนตรีเพื่อให้ครึกครื้นมากขึ้น มี 4 ท่า คือ ท่าเจ้าชู้ยักษ์ ท่าเจ้าชู้ไก่แจ้ ท่าป้อและเมิน และได้นำไป แสดงสถานที่ต่างๆ หลังจากนั้นไปแสดงในงานสินค้านานาชาติที่สนามกีฬาห้วยหมาก กรุงเทพฯ ซึ่งการทำรำประกอบดนตรีม้งคละของอนงค์ นาคสวัสดิ์ มีลักษณะดังนี้ คือ ฝ่ายหญิงจะเดินรำตามกัน มาเป็นแถวและถือดอกไม้คนละช่อ ฝ่ายชายรำตามท่าท่าขอดอกไม้ ท่ามกลางการให้จังหวะ ของกลองม้งคละที่เร้าใจและสวยงาม จากนั้นฝ่ายหญิงเล่นตัว ไม่ยอมให้ดอกไม้แก่ฝ่ายชาย ฝ่ายชาย ก็แย่งดอกไม้ไป ทันใดนั้นฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายวิ่งตามไปขอดอกไม้คืน แต่ฝ่ายชายกลับไม่ให้และยัง ทำท่าหลอกล้อเมื่อฝ่ายหญิงแย่งดอกไม้คืนมาได้ มีการเขี้ยวเพื่อปรึกษาหารือกัน ด้านฝ่ายชาย ก็หันหน้าเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวพาราสีและขอความรักจากหญิงให้ได้โดยในวงต่างสอนท่าทาง เกี่ยวให้กันจากนั้นฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ต่างรำเข้าคู่กัน ฝ่ายชายที่เหลือนอยู่ในวงก็ตบมือหนุนพวก ที่ออกไปเกี่ยวหญิงตามจังหวะเพลงม้งคละอย่างสนุกสนาน (พรทิพย์ และคณะ, 2544, หน้า 7-9)

จากการสืบค้นจากเอกสารงานวิจัย นุชนาวุ ดีเจริญ (2544) เคยทำการศึกษาทำรำ ม้งคละในจังหวัดพิษณุโลก สุโขทัยและอุดรดิตถ์ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ทำรำม้งคละในจังหวัด พิษณุโลก สุโขทัยและอุดรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า รำม้งคละในจังหวัดพิษณุโลก สุโขทัยและอุดรดิตถ์ มี 11 ชุดเรียกว่า รำม้งคละจำนวน 7 ชุด ได้แก่ รำม้งคละของอนงค์ นาคสวัสดิ์ รำม้งคละของทองอยู่ ลูกพลับ รำม้งคละของถนัด ทองอินทร์ รำม้งคละของย้วน เขียวเอี่ยม จังหวัดพิษณุโลก รำม้งคละ ของลำเนา จันทรจุฎ จังหวัดสุโขทัย รำม้งคละของวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย รำม้งคละ ของศูนย์วัฒนธรรม อำเภอพิชัยจังหวัดอุดรดิตถ์ นอกจากนี้ยังมีการเรียกชื่ออย่างอื่นจำนวน 4 ชุด ได้แก่ รำนาครีศรีนพมาศ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ได้รับการถ่ายทอดท่ารำจาก นางสาวพวงชมพู สิงห์วงศ์

จังหวัดพิษณุโลก รำมั่งคณะนารีและรำมั่งคณะลีลาของนางนิภารัตน์ กาญจนโชติ จังหวัดพิษณุโลก
รำมั่งคณะกล้วยตาก ของนายวัฒนศักดิ์ สันโดษและคณะ จังหวัดพิษณุโลก

ท่ารำของมั่งคณะในจังหวัดพิษณุโลก สุโขทัยและอุดรดิตถ์ มีทั้งหมด 77 ท่าและมี
กระบวนรำทั้งสิ้น 4 รูปแบบ คือกระบวนรำคู่ระหว่างชาย-หญิง กระบวนรำแบบพื้นบ้านที่ชาวบ้าน
ใช้รำประกอบในขบวนแห่กระบวนรำที่ใช้กลองมั่งคณะและไม้ตีกลองประกอบการรำกระบวนรำที่
นำเอาท่ารำมั่งคณะของนายทองอยู่ ลูกพลับมาผสมกับการรำคัณฑ์บันเทิงของ นางนิภารัตน์
กาญจนโชติ

นอกจากการทบทวนเรื่องมั่งคณะแล้วผู้วิจัยได้ทำการทบทวนงานวิจัยด้านอัตลักษณ์สื่อ
พื้นบ้าน ซึ่งพบว่าม้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ การวิจัยเรื่องอัตลักษณ์วัฒนธรรมของจังหวัดพิษณุโลก
ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม วิจัยอัตลักษณ์ จังหวัดพิษณุโลก (2553) ที่ทำการสืบค้นหา อัตลักษณ์
ของจังหวัดพิษณุโลกได้จัดลำดับความสำคัญของอัตลักษณ์จังหวัดพิษณุโลก โดยอาศัยระเบียบวิธี
วิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 9 อำเภอ พบว่า จังหวัดพิษณุโลก
มีอัตลักษณ์วัฒนธรรม 9 อัตลักษณ์ประกอบไปด้วยพระพุทธชินราช พระนางพญา สมเด็จพระนเรศวร
มหาราช กล้วยตากบางกระทุ่ม ไก่ชนพระนเรศวรมหาราช สุนัขพันธ์บางแก้ว ดนตรีมั่งคณะ เรือแพ
และหมี่ข้าว ซึ่งจากหลักฐานนี้เองทำให้มองเห็นว่ามั่งคณะนั้นน่าสนใจที่จะศึกษาในฐานะสื่อพื้นบ้าน
ที่แสดงให้เห็นความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลก จนเมื่อทำการวิจัยลงไปถึงรายละเอียด
ของมั่งคณะ ผู้วิจัยพบว่า มีการแยกศึกษามั่งคณะในหลายๆ ส่วน อาทิ ส่วนที่เป็นเครื่องดนตรีมั่งคณะ
ท่ารำประกอบมั่งคณะและบทเพลงที่ใช้ในการรำมั่งคณะดังเอกสารที่จะกล่าวในลำดับต่อไป

สันติ ศิริศพนธ์ (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วงมั่งคณะในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อศึกษา
ถึงพัฒนาการของดนตรีมั่งคณะ ลักษณะดนตรีรวมไปถึงพิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับ
มั่งคณะ นอกจากนี้ยังทำการศึกษาวิเคราะห์บทบาทสถานภาพของมั่งคณะในปัจจุบันในช่วงของการ
วิจัยอีกด้วย โดยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลมั่งคณะที่อยู่ในอำเภอเมืองและอำเภอฟาร์มโพธิ์
จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งที่มีวงมั่งคณะมีแสดงมากที่สุด ในเขตภาคเหนือตอนล่าง
ผลจากการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า วงมั่งคณะ มีพัฒนาการและรูปแบบของดนตรีเช่นเดียวกับ
เบญจดุริยางค์ของอินเดีย วงมั่งคณะเป็นวงดนตรีพื้นบ้านที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในสังคม
ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ได้แก่ พิษณุโลก สุโขทัยและอุดรดิตถ์ สำหรับลักษณะ
ของดนตรี จะประกอบด้วยเครื่องดนตรี ดังนี้ ปี กลองมั่งคณะ กลองยี่น กลองหลอน ข้อง กลองรำมะนา
ฉาบส่อ ฉาบยี่นและกรับ ส่วนรูปแบบการจัดของวงมั่งคณะไม่มีรูปแบบใดเป็นมาตรฐานขึ้นอยู่กับ
ความเหมาะสมของนักดนตรี ซึ่งการเริ่มการแสดงมั่งคณะจะเริ่มจากการบรรเลงด้วยเพลงไม้ตี

เป็นเพลงครูและต่อด้วยเพลงอื่นๆ ตามความถนัดและถนัดกับด้วยเพลงไม้สี่เช่นกัน การสร้างเครื่องดนตรีม้งคณะ นักดนตรีจะเป็นผู้สร้างเองเพื่อให้ได้เครื่องดนตรีตามที่ต้องการ เครื่องมือและวัสดุหาได้ในท้องถิ่น ม้งคณะมีการพัฒนาในด้านคุณภาพเสียงอยู่เสมอเนื่องจากเหตุผลในการประกอบพิธีกรรมและการประกวดแข่งขัน ด้านพิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับม้งคณะ มักมีความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องดนตรีและพิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีกรรมในการสร้างเครื่องดนตรี การเก็บเครื่องดนตรี การประกอบพิธีไหว้ครูแสดงถึงความเป็นสิริมงคล ความผาสุกและความอุดมสมบูรณ์

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับทำรำม้งคณะ คืองานของ นุชนาฏ ดีเจริญ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง รำม้งคณะในจังหวัดพิษณุโลก สุโขทัยและอุดรดิตถ์ เพื่อศึกษารวบรวมทำรำ กระบวนรำ และเพื่อวิเคราะห์ทำรำม้งคณะในจังหวัดพิษณุโลกสุโขทัยและอุดรดิตถ์ โดยใช้วิธีการวิจัย 2 แนวทาง คือ ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาจากข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการแสดง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการถอดทำรำจากวีดิทัศน์แล้วนำเสนอเชิงรูปภาพและความเรียง

งานวิจัยของ ทรงเกียรติ จันทร์หอม (2555) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า วงดนตรีม้งคณะกรณีศึกษาคณะ ศ.ราชพฤกษ์ จังหวัดสุโขทัย งานวิจัยชิ้นนี้ ทำให้ทราบความเป็นมา รูปแบบจังหวะ ทำนองเพลง บทบาทหน้าที่ของม้งคณะคณะ ศ.ราชพฤกษ์ จังหวัดสุโขทัย โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและศึกษาในภาคสนาม พบว่าม้งคณะในจังหวัดสุโขทัยมีอายุมายาวนาน 90 ปีซึ่งแสดงให้เห็นว่าม้งคณะสุโขทัยเกิดขึ้นหลังม้งคณะจังหวัดพิษณุโลก อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้พบว่า บทบาทหน้าที่ของม้งคณะที่สำคัญคือ ทำหน้าที่ผ่อนคลาย ให้ความบันเทิง รวมไปถึงแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนในช่วงเวลานั้นๆ

อินทรา สุวรรณ (2540) ได้ศึกษาบทบาทหนึ่งตระกูลทางโทรทัศน์ในการถ่ายทอดความรู้การวิจัยครั้งนี้เพื่อวิเคราะห์บทบาทหนึ่งตระกูลในด้านการถ่ายทอดความรู้ทางโทรทัศน์และวิธีการนำเสนอวิธีการวิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาวิธีทัศน์ หนึ่งตระกูลที่แสดงทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 นครศรีธรรมราช จำนวน 9 เรื่องพุทธศักราช 2535 พบว่า หนึ่งตระกูลทางโทรทัศน์ถ่ายทอดสาระความรู้ 4 ประเด็น คือ การประเพณีปฏิบัติตนในสังคม ความรู้เรื่องโรคเอดส์ ความรู้เรื่องสภาพทั่วไปทางการเมืองและความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนให้ข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็นสำหรับบทบาทการให้ความรู้ของหนึ่งตระกูลทางโทรทัศน์นี้เป็นเพียงการทำหน้าที่รอง ส่วนหน้าที่หลักคือให้ความบันเทิงวิธีการนำเสนอความรู้ของหนึ่งตระกูลทางโทรทัศน์แยกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นนิยายและส่วนที่เป็นความรู้ โดยนำเสนอได้ 4 รูปแบบ ได้แก่ ผูกโครงเรื่องบทเจรจา บทพากย์และคำบรรยาย

โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา จงสุขสมสกุล (2548) กล่าวว่า สื่อพื้นบ้านหรือสื่อประเพณีเป็นสื่อที่เกิดขึ้นมาก่อนที่จะเกิดสื่อใหม่ๆ อีกทั้งยังเป็นสื่อที่เกิดขึ้นจากความคิดของผู้คนในท้องถิ่น ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองวิถีชีวิต เชื่อมโยงสังคมและผสมผสานระบบคุณค่าในการปฏิบัติตนของคนในสังคมอย่างมีสสารัตถะ เป็นการนำเสนอเรื่องราวของหนึ่งตระกูลอันเป็นสื่อพื้นบ้านด้านการแสดงประเพณีหนึ่งที่ยังคงสามารถบอกเล่าเรื่องราว สะท้อนอัตลักษณ์ รวมทั้งสภาพวิถีชีวิตของสังคมในแต่ละยุคสมัยได้ โดยมีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอหน้าที่ของการสื่อสารผ่านหนึ่งตระกูลในฐานะสื่อพื้นบ้าน เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อพื้นบ้านและสื่อมวลชน มองผลกระทบของการเข้ามาแทนที่ของสื่อสมัยใหม่ พิจารณาการสืบทอดการแสดงในอดีตและปัจจุบัน ผ่านเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับศิลปินแห่งชาติ ซึ่งผลการศึกษาทำให้ทราบว่า การผลิตซ้ำกระบวนการทางวัฒนธรรมได้กลายเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงซึ่งเน้นที่การดำรงอยู่ของครอบครัวเป็นสำคัญ

กมล ปันกลาง และคณะ (2548) ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ลิเกดำรงอยู่ได้มาจนถึงปัจจุบัน โดยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ลิเกดำรงมาได้จนปัจจุบัน คือทัศนคติของผู้ประกอบการลิเกและครอบครัวที่รักและชื่นชอบในการเล่นลิเก นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านประเพณี ซึ่งจะส่งผลต่อรายได้ที่เขาสามารถสนับสนุนให้ลิเก สามารถดำรงอยู่จนทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านให้ดำรงอยู่ต่อไป และนับเป็นหนึ่งในตัวอย่างที่ผลิตซ้ำสื่อพื้นบ้านอันเกี่ยวเนื่องกับงานวิจัยที่กำลังศึกษานี้เช่นเดียวกับงานวิจัยทางด้านการสื่อสารและการผลิตซ้ำ ที่ศึกษาเรื่องการสื่อสารกับการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดพิธีสามปีสี่รวงข้าว ของชุมชนไทลื้อ บ้านลำ อำเภอยี่งอ จังหวัดพะเยา ของ ธัญจิรา ศรีคำ (2552) ที่นอกจากจะศึกษาสถานภาพของสื่อพิธีกรรมสามปีสี่รวงข้าวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่และเปลี่ยนแปลงของพิธีสามปีสี่รวงข้าวแล้ว ยังทำการศึกษา บทบาทหน้าที่ทางการสื่อสารของพิธีสามปีสี่รวงข้าวที่มีต่อปัจเจกและชุมชนในอดีตและปัจจุบันกระบวนการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมของพิธีสามปีสี่รวงข้าวและเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในกระบวนการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดพิธีสามปีสี่รวงข้าว โดยผลการวิจัยด้านบทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมสามปีสี่รวงข้าวสรุปได้คือ มีหน้าที่ในการสร้างอัตลักษณ์ ศักดิ์สิทธิ์ หน้าที่ในการสร้างความสามัคคี หน้าที่ในการสร้างความภาคภูมิใจ หน้าที่ในการสืบทอดความเชื่อเรื่องผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หน้าที่ในการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงาม หน้าที่ในการสร้างความทรงจำร่วมกันและเป็นการรักษาสื่อพื้นบ้านแขนงอื่นไว้สุดท้ายหน้าที่ในการอบรมบ่มเพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่และดึงคนกลับท้องถิ่นและในยุคปัจจุบันมีบทบาทใหม่คือเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมไทลื้อด้วย

ด้านกระบวนการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมของพิธีสามปีสี่รวงข้าว เริ่มต้นจะใช้รูปแบบการสื่อสารแบบปากต่อปากในการถ่ายทอดข้อมูลชุมชน รวมถึงวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งในยุคนี้ยังขาดการสื่อสารแบบที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ผู้ที่ทำการถ่ายทอดข้อมูลเหล่านี้มักจะเป็นผู้นำชุมชน ส่วนผู้รับสารได้แก่สมาชิกในชุมชน ยุคต่อมาการสื่อสารยังคงเป็นแบบการเล่าแบบปากต่อปากขาดการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเช่นเดียวกับยุคแรก ทำให้เนื้อหาารูปแบบของพิธีกรรมสืบทอดมาไม่ครบถ้วน และในยุคปัจจุบัน ผู้ที่บทบาทหน้าที่สำคัญในพิธีกรรมยังคงเป็นกลุ่มผู้นำชุมชนและรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ยังคงเป็นการเล่าแบบปากต่อปาก แต่เริ่มมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยบันทึกข้อมูลเนื่องจากผลกระทบจากการสื่อสารแบบปากต่อปากยุคก่อนๆ ทำให้ผู้รับสารในยุคนี้มีความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมน้อยมากและตระหนักถึงคุณค่าของพิธีกรรมน้อยลง และจะยิ่งส่งผลต่อการสืบทอดพิธีกรรมในรูปแบบที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ต่อไปในอนาคต

ดวงพร คงพิกุล (2555) ศึกษาเรื่องการผลิตซ้ำทุนทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ เพื่อศึกษาการสั่งสมสืบทอดวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ โดยใช้แนวคิดทุนทางวัฒนธรรมของปีแอร์ บูรดิเยอ (Pierre Bourdieu) จากนั้นวิเคราะห์กระบวนการผลิตและผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของเรย์มอนด์ วิลเลียมส์ ผลการศึกษาพบว่า ในการผลิตซ้ำทุนทางวัฒนธรรมผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการผลิตทุนทางวัฒนธรรมของโรงเรียนเพื่อนำไปใช้เป็นแนวคิดและค่านิยมสำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติของบุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหารจะทำการเผยแพร่ทุนทางวัฒนธรรมให้บุคลากรรับรู้ ด้วยช่องทางต่างๆ ผ่านทางวิธีการอบรมการจัดกิจกรรมในโรงเรียนการประชุมและสัมมนาการผลิตวัตถุสิ่งของการนำโรงเรียนเข้ารับการประเมินคุณภาพประกวดและแข่งขันชิงรางวัล เป็นต้น นอกจากนี้ในโรงเรียนมีการผลิตซ้ำทุนทางวัฒนธรรมอย่างเป็นทางการโดยการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและการผลิตซ้ำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์และเครือข่ายสังคมออนไลน์มากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุกระจายเสียง การผลิตอัลบั้มเพลง บันทึกในเทปคาสเซ็ทหรือซีดีและการเผยแพร่ข่าวของโรงเรียนทางโทรทัศน์

ด้านผลการศึกษาการผลิตซ้ำทุนทางวัฒนธรรมพบจุดเด่นของทุนทางวัฒนธรรม คือทุนที่มีอยู่ในตัวตนบุคลากรในโรงเรียนสามารถจดจำปรัชญาและคำขวัญของโรงเรียนได้ รวมไปถึงนำไปใช้เป็นค่านิยมหลักสำหรับปฏิบัติเมื่ออยู่ร่วมกันในโรงเรียนบุคลากรส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ที่ดีให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกันอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง ซึ่งผลการศึกษาได้นำไปสู่การนำเสนอแนวทางพัฒนาการผลิตซ้ำทุนทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นประโยชน์ให้กับโรงเรียนและนำเสนอแนวทางสำหรับพัฒนาการวิจัยครั้งต่อไป

จากการค้นคว้าข้อมูล ทฤษฎีต่างๆ ผู้วิจัยขอนำมาใช้เพื่ออธิบายในเรื่องของการสื่อสาร การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมสื่อพื้นบ้านม้งคะจังหวัดพิษณุโลกโดยใช้แบบจำลองการสื่อสารของ ลาสเวลล์ แนวคิดของเรย์มอนด์ วิลเลียมส์ มาผสมผสานกันกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยทั้งหลายมีแนวการวิเคราะห์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน นับตั้งแต่การศึกษาพัฒนาการและ ความเป็นมาของม้งคะของทรงเกียรติ จันทร์หอม ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าม้งคะจังหวัดพิษณุโลก เกิดมาก่อนจากนั้นจึงแพร่กระจายไปยังจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดอุดรดิตถ์ตามลำดับ ด้านบทบาท หน้าที่ของวงดนตรีม้งคะคณะ ศ.ราชพฤกษ์ จังหวัดสุโขทัยนั้นมีหน้าที่ในการให้ความบันเทิง และเชื่อมโยงความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นกับสื่อพื้นบ้านไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้งานของ ดวงพร คงพิกุล, รัญจิรา ศรีคำ, อินทิรา สุวรรณ และพนิดา จงสุขสมสกุล ก็ใช้แนวคิดในแบบของ เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ ในเรื่องของการสืบทอดและผลิตซ้ำของสื่อพื้นบ้าน ในหลายบริบทของประเทศไทย แต่เป็นการศึกษาระดับจุลภาคอันเป็นการศึกษาในพื้นที่ชุมชนเล็กๆ ของสังคมแสดงให้เห็นว่าสื่อ พื้นบ้านที่มีมากมายแต่ละชุมชนต่างก็จะดำรงรักษาตัวตนเอาไว้และพยายามเผยแพร่และถ่ายทอด ไปยังคนรุ่นต่างๆ อันถือเป็นการผลิตซ้ำในลักษณะหนึ่งตามพื้นฐานแนวคิดของ เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ แต่อย่างไรก็ตามสื่อพื้นบ้านทั้งหลายจะได้รับการผลิตซ้ำและดำรงตนอย่างยั่งยืนก็ต่อเมื่อมีปัจจัย ทางด้านเศรษฐกิจที่เข้ามาสนับสนุนกลายเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญจนสามารถดำรงและมี อิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของสื่อพื้นบ้านนั้นๆ อันปรากฏอยู่ในงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น